

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№6(6)

2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 114 sahifa,
22-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

“Kitobxonlar klubi” modelining ingliz tili to‘garak mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning kognitiv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	10
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida suggestiv yondashuvning o‘rni	14
Arolov Davronjon Davlataliyevich	
Akmeologik yondashuv asosida maktabgacha ta‘lim direktor o‘rinbosarlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	19
Asatullayeva Sitora Dilmurod qizi	
Hozirgi o‘zbek tilida neologizmlarning tarixi va bugungi kun taraqqiyoti.....	22
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari bolalarida jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	26
Djurayeva Dilfuza Nuriddin qizi	
Korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining til tahlili ko‘nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	30
Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna	
Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun‘iy intellektning o‘rni va ahamiyati.....	35
Hojiyeva Nasiba Bahodirovna	
Logopedik mashg‘ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish moduliga oid mustaqil ta‘lim topshiriqlarini integrativ modellashtirishning innovatsion texnologiyalari.....	39
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida ortiqcha vaznli bolalarga differensial yondashuvning ahamiyati	43
Yuldashev Bobirjon Noibjon o‘g‘li	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotida xalq og‘zaki ijodi vositasida bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishning ahamiyati.....	48
Muradxanova Munisaxon Ikrom qizi	
Bo‘lajak psixologlarda altruistik xulq motivlarini rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari	54
Nusratova Mexriniso Baxshilloevna	
Inklyuziv ta‘lim tushunchasi va uning zamonaviy pedagogik paradigmalar tizimidagi o‘rni.....	59
Pulatova Dilfuza Azamkulovna	
Magistrlarda “Imposter sindromi”ni yengish orqali kreativ salohiyatni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari.....	66
Qayumov Baxtiyor Zokirjon o‘g‘li	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutqining fonematik rivojlanishi	70
Qurbonova Sevara Suyunovna	
Mikrobiologiya ta‘limida individual pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari	74
Raxmatov Oxunjon Soibjonovich	
“Estetik tarbiya”, “kreativ kompetensiya”, “estetik tarbiya mexanizmlari” tushunchalarining konseptual asoslari.....	79
Saidova Feruza Akramovna	
Zamonaviy ta‘lim jarayonida neyropedagogika yordamida nutqiy ko‘nikmalarni rivojlantirish.....	84
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
“So‘nggi jadid” Begali Qosimovning ilmiy-pedagogik merosi.....	88
Toxirova Dilshoda Inom qizi	
Ona tili darslarida o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlar ustida ishlash	92
Turg‘unova Nilufar Muxiddin qizi	
Ingliz, golland va o‘zbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlari.....	96
Xaydarova Go‘zalxon	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda yumshoq ko'nikmalarning ahamiyati.....	101
Xolmatova Dilshoda Sherali qizi	
Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari	105
Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna	
Yoshlarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali sotsial manipulyativ ta'sirlarga psixologik barqarorlikni shakllantirish.....	109
Qosimova Sarvinoz Baxtiyorovna	

TALABALARNING SHAXSIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKTNING O'RNI VA AHAMIYATI

Hojiyeva Nasiba Bahodirovna
Osiyo xalqaro universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining oliy ta'lim tizimidagi o'rni hamda talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqot davomida sun'iy intellekt vositalarining tanqidiy fikrlash, kreativlik, kommunikativlik, refleksivlik, mustaqillik va liderlik kabi sifatlarini rivojlantirish imkoniyatlari o'rganilgan. Shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik afzalliklari, mavjud muammolari va istiqbollari yoritilgan. Tadqiqot natijalari sun'iy intellekt asosidagi ta'lim muhitining talaba shaxsining har tomonlama rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, oliy ta'lim, talaba shaxsi, tanqidiy fikrlash, kreativlik, kommunikativlik, liderlik, refleksivlik, pedagogik texnologiyalar.

Abstract: This article analyzes the role and significance of artificial intelligence technologies in the development of students' personal qualities. The study explores the opportunities of artificial intelligence in fostering critical thinking, creativity, communication skills, independence, reflection, and leadership qualities. The pedagogical advantages, challenges, and prospects of using artificial intelligence in higher education are also discussed.

Key words: artificial intelligence, higher education, student personality, critical thinking, creativity, communication skills, leadership, reflection.

Аннотация: В данной статье анализируются роль и значение технологий искусственного интеллекта в развитии личностных качеств студентов. Рассматриваются возможности искусственного интеллекта в формировании критического мышления, креативности, коммуникативных навыков, самостоятельности, рефлексии и лидерских качеств студентов. Особое внимание уделяется педагогическим преимуществам и перспективам использования искусственного интеллекта в образовательном процессе.

Ключевые слова: искусственный интеллект, высшее образование, личность студента, критическое мышление, креативность, коммуникативные навыки, лидерство.

KIRISH

XXI asrda fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi insoniyat taraqqiyotining barcha sohalarida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi ta'lim tizimida yangi imkoniyatlarni yaratib, o'qitish va o'rganish jarayonlarining mazmuni hamda shakliga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bugungi kunda sun'iy intellekt texnologiyalari nafaqat ishlab chiqarish, iqtisodiyot va tibbiyot sohalarida, balki ta'lim tizimida ham keng qo'llanilmoqda. Ushbu texnologiyalar o'quv jarayonini individuallashtirish, ta'lim sifatini oshirish, talabalar faoliyatini monitoring qilish va ularning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash imkoniyatlarini yaratmoqda.

Oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar zamonaviy mutaxassisni tayyorlashga yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda. Zamonaviy mehnat bozori nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarga ega, balki tanqidiy fikrlaydigan, ijodkor, mustaqil qaror qabul qila oladigan, kommunikativ va liderlik sifatlariga ega bo'lgan mutaxassislarni talab etmoqda. Shu sababli talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirish masalasi pedagogik tadqiqotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda.

Talaba shaxsining rivojlanishi murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, unda bilim, ko'nikma va kompetensiyalar bilan bir qatorda shaxsiy sifatlar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Tanqidiy fikrlash, kreativlik, kommunikativlik, refleksivlik, mas'uliyat, tashabbuskorlik va liderlik kabi sifatlar zamonaviy mutaxassisning raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillar hisoblanadi. Ushbu sifatlarini shakllantirishda sun'iy intellekt texnologiyalari samarali pedagogik vosita sifatida xizmat qilishi mumkin.

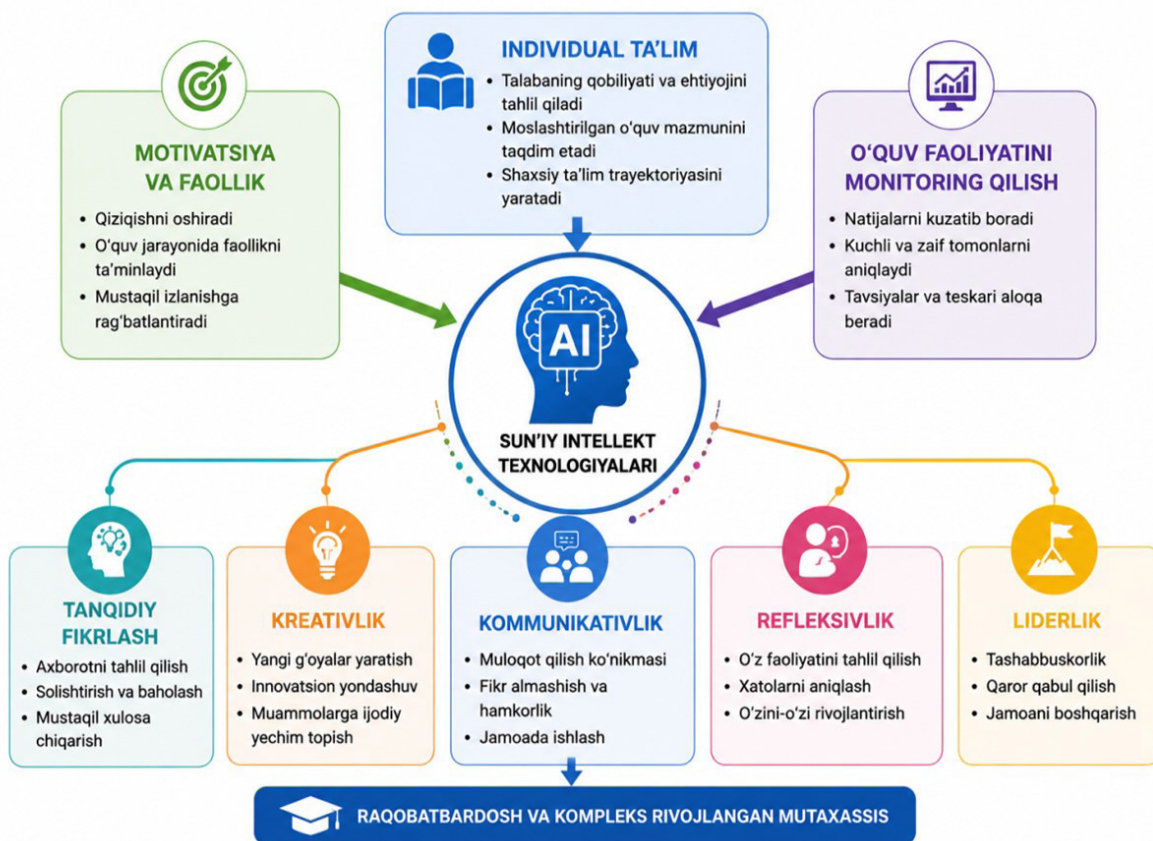
Bugungi kunda ChatGPT, Gemini, Copilot, Claude, Midjourney va boshqa generativ sun'iy intellekt platformalari talabalarning mustaqil ta'lim olish faoliyatini qo'llab-quvvatlamogda. Mazkur vositalar murakkab mavzularni tushuntirish, axborotlarni tahlil qilish, ijodiy g'oyalarni ishlab chiqish va o'quv faoliyatini tashkil etishda muhim yordamchi vazifasini bajarmoqda. Natijada talabalar o'z bilimlarini mustaqil ravishda kengaytirish, yangi g'oyalar yaratish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lmoqdalar.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining yana bir muhim jihati ta'limni individuallashtirish imkoniyatidir. Har bir talabaning qobiliyati, qiziqishi, tayyorgarlik darajasi va o'zlashtirish sur'ati turlicha bo'lganligi sababli an'anaviy ta'lim jarayonida individual yondashuvni to'liq ta'minlash qiyin kechadi. Sun'iy intellekt esa o'quvchilarning faoliyatini tahlil qilib, ularga mos topshiriqlar va tavsiyalar berish imkoniyatiga ega. Bu esa talabaning o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon etishi va shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, sun'iy intellekt vositalari o'quv faoliyatining natijalarini tezkor baholash va tahlil qilish imkoniyatini beradi. Bu esa talabada refleksiv kompetensiyaning shakllanishiga, ya'ni o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolarini aniqlash va kelgusidagi rivojlanish strategiyasini belgilashga yordam beradi. Refleksiya zamonaviy ta'limning muhim komponentlaridan biri bo'lib, shaxsiy rivojlanishning asosiy omili hisoblanadi.

Biroq, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish bilan bog'liq ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, akademik halollikning buzilishi, plagiat, sun'iy intellektga ortiqcha qaramlik, ma'lumotlar xavfsizligi va etik muammolar ta'lim jarayonida e'tibordan chetda qolmasligi kerak. Shu sababli sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish pedagogik maqsadlarga bo'ysundirilgan holda, o'qituvchi nazorati va rahbarligi ostida tashkil etilishi zarur.

Mazkur tadqiqotning maqsadi talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun'iy intellektning o'rni va ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslash, uning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash hamda ta'lim jarayonida samarali qo'llash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir (1-rasm).

1-rasm: Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun'iy intellektning o'rni

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim tizimiga jadal kirib kelishi natijasida mazkur yo'nalishda ko'plab ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilmoqda. Tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt nafaqat ta'lim samaradorligini oshirish, balki ta'lim oluvchilarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda ham muhim omil sifatida e'tirof etilmoqda.

O'zbekistonlik pedagog olimlar N.S. Sayidahmedov, O. Tolipov, M. Usmonboyeva, B.X. Xodjayev va N.A. Muslimovlarning ilmiy ishlarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning shaxs rivojlanishidagi ahamiyati keng yoritilgan. Ushbu tadqiqotlarda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, mustaqil fikrlash, kreativ yondashuv va kompetensiyaviy ta'lim masalalari markaziy o'rin egallaydi.

N.S. Sayidahmedov pedagogik texnologiyani oldindan loyihalashtirilgan va kafolatlangan natijaga erishishga xizmat qiluvchi tizim sifatida talqin qiladi. Ushbu yondashuv sun'iy intellekt texnologiyalarini ta'lim jarayoniga integratsiyalashda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

O. Tolipov va M. Usmonboyeva tomonidan ilgari surilgan kompetensiyaviy yondashuv talabalarda bilim bilan bir qatorda kommunikativlik, ijodkorlik, mustaqillik va tanqidiy fikrlash kabi sifatlarni shakllantirish zarurligini ta'kidlaydi. Mazkur sifatlarning bugungi kunda sun'iy intellekt vositalari yordamida yanada samarali rivojlantirilishi mumkin.

Xalqaro miqyosda sun'iy intellekt va ta'lim integratsiyasiga bag'ishlangan tadqiqotlar UNESCO, OECD va boshqa xalqaro tashkilotlar tomonidan olib borilmoqda. UNESCOning "Guidance for Generative AI in Education and Research" nomli tavsiyalarida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda insonparvarlik, akademik halollik va ta'lim sifati ustuvor ahamiyatga ega ekanligi qayd etilgan.

W. Holmes, R. Luckin, O. Zawacki-Richter va boshqa tadqiqotchilar sun'iy intellektning adaptiv ta'lim, o'quv analitikasi va individual rivojlanishdagi rolini o'rganganlar. Ularning fikricha, sun'iy intellekt o'quvchilarning individual ehtiyojlarini aniqlash, moslashtirilgan topshiriqlar yaratish va o'quv natijalarini prognoz qilish imkoniyatiga ega.

R. Luckin sun'iy intellektni o'qituvchi o'rnini bosuvchi emas, balki uning pedagogik faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida baholaydi. Tadqiqotchining ta'kidlashicha, samarali ta'lim "o'qituvchi – talaba – sun'iy intellekt" hamkorligi asosida tashkil etilishi lozim.

Holmes va hamkorlari esa sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida talabalarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va kreativlik ko'nikmalarini rivojlantirish mumkinligini ilmiy jihatdan asoslab berganlar.

Shuningdek, OECD ekspertlari kelajak kasblari uchun zarur bo'lgan "soft skills" – kommunikativlik, liderlik, moslashuvchanlik va jamoada ishlash kompetensiyalarini rivojlantirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining muhim o'rin tutishini ta'kidlaydilar.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mavjud tadqiqotlarning aksariyati sun'iy intellektning ta'lim samaradorligiga ta'sirini o'rganishga qaratilgan. Biroq, talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari hali yetarli darajada tadqiq qilinmagan. Mazkur maqolaning ilmiy yangiligi aynan shu jihat bilan belgilanadi (1-jadval).

1-jadval: Talaba shaxsini rivojlantirishga ta'sir etuvchi sun'iy intellekt vositalari

Sun'iy intellekt vositasi	Asosiy funksiyasi	Rivojlantiriladigan sifat
ChatGPT	Dialogik muloqot	Tanqidiy fikrlash
Gemini	Axborotni tahlil qilish	Analitik tafakkur
Copilot	Loyihaviy faoliyat	Mustaqillik
Claude	Vizual kontent	Matn tahlili
Midjourney yaratish	Refleksivlik	Kreativlik
Learning Analytics va tahlil	Monitoring	O'zini rivojlantirish

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni va ahamiyatini aniqlash maqsadida bir qator ilmiy tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Xususan, mavzuga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda xalqaro tashkilotlar tomonidan e'lon qilingan ilmiy manbalar tahlil qilindi.

Tadqiqot jarayonida qiyosiy-taqqoslash, tahlil va sintez, umumlashtirish hamda tizimli yondashuv metodlaridan foydalanildi. Qiyosiy-taqqoslash metodi yordamida sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi imkoniyatlari va ularning talaba shaxsiga ta'siri bo'yicha turli ilmiy qarashlar o'rganildi hamda o'zaro solishtirildi. Tahlil va sintez metodlari asosida sun'iy intellekt vositalarining talabalarda tanqidiy fikrlash, kreativlik, kommunikativlik, refleksivlik va mustaqillik kabi sifatlarni rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari aniqlandi.

Shuningdek, tizimli yondashuv asosida sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni kompleks ravishda baholandi. Olingan ma'lumotlar umumlashtirilib, talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun'iy intellektidan samarali foydalanish bo'yicha ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida sun'iy intellekt texnologiyalarining talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga ta'siri o'rganildi. Olingan natijalar sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish bilan birga talabalarning tanqidiy fikrlash, kreativlik, kommunikativlik, refleksivlik va mustaqillik kabi sifatlarini rivojlantirishga ham xizmat qilishini ko'rsatdi.

Zamonaviy oliy ta'lim tizimida sun'iy intellekt vositalarining qo'llanilishi talabalarning bilim olish faoliyatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida talabalar murakkab mavzularni chuqurroq o'rganish, katta hajmdagi axborotni tahlil qilish va mustaqil xulosalar chiqarish imkoniyatiga ega bo'lmoqdalar.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ChatGPT, Gemini va Copilot kabi vositalardan muntazam foydalanadigan talabalar muammoli vaziyatlarni hal qilish, dalillarga asoslangan fikr yuritish va turli nuqtayi nazarlarni tahlil qilish ko'nikmalarini tezroq egallaydilar. Bu esa ularning tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tanqidiy fikrlashning rivojlanishi

Tanqidiy fikrlash zamonaviy mutaxassis uchun eng muhim kompetensiyalardan biri hisoblanadi. Sun'iy intellekt vositalari talabalarga turli manbalardan olingan ma'lumotlarni taqqoslash, tahlil qilish va baholash imkoniyatini yaratadi.

Masalan, ChatGPT yordamida bir xil muammo bo'yicha bir nechta yechim variantlarini olish mumkin. Talaba ushbu javoblarni qiyosiy tahlil qilish orqali eng maqbul yechimni tanlaydi. Natijada tahliliy fikrlash va qaror qabul qilish ko'nikmalari rivojlanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining muhim pedagogik imkoniyatlarga ega ekanligini ko'rsatdi. Sun'iy intellekt vositalari talabalarning tanqidiy fikrlash, kreativlik, kommunikativlik, refleksivlik, liderlik va mustaqillik kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Aniqlanishicha, sun'iy intellekt asosida tashkil etilgan ta'lim muhiti talabalarni faol o'quv subyekti sifatida shakllantiradi, ularning motivatsiyasini oshiradi va o'zini o'zi rivojlantirish ehtiyojini kuchaytiradi. Shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalari individual ta'lim trayektoriyalarini yaratish, o'quv faoliyatini monitoring qilish va ta'lim sifatini oshirish imkoniyatlarini beradi.

Kelgusida sun'iy intellekt asosida talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishning innovatsion pedagogik modellari, baholash mezonlari va metodik ta'minotini ishlab chiqish istiqbolli ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sayidahmedov N.S. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2020.
2. Tolipov O., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2021.
3. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika. – Toshkent, 2022.
4. Muslimov N.A. Kasbiy ta'lim metodologiyasi. – Toshkent, 2021.
5. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. 2023.
6. Holmes W. Artificial Intelligence in Education. 2023.
7. Luckin R. Machine Learning and Human Intelligence. 2022.
8. OECD. Artificial Intelligence and the Future of Education. 2024.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(6)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.